

24.11.2022

Asia nro DKIR/1076/00.05.00/2022

Viite Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö asiasta HE 189/2022
vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sukupuolen vahvistamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Kirkkohallitus näkee sukupuolen vahvistamista koskevan lain tavoitteen henkilön itsemääräämisoikeuden vahvistamisesta oikeansuuntaisena ja ihmisoikeuksia kunnioittavana. Vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä edellytyksenä sukupuolen oikeudelliselle vahvistamiselle on kohtuuton ja ihmisoikeussopimusten vastainen, ja Kirkkohallitus puoltaa vaatimuksen poistamista. Sukupuoli-identiteettiä on pidettävä olennaisena osana yksilön itsemääräämisoikeutta. Lisääntymiskyvyttömyyden liittäminen sukupuolen vahvistamisprosessiin on vakava perusoikeuksia loukkaava käytäntö.

Kirkkohallitus pitää oikeutettuna, että Suomi noudattaa vuonna 2021 YK:n ihmisoikeuskomitealta saatua suositusta (CCPR/C/FIN/CO/7) sukupuolen oikeudellisen vahvistamisen eriyttämisestä lääketieteellisistä tutkimuksista ja hoidoista. Kirkkohallituksen näkemyksen mukaan transsukupuolisuudessa ei ole kyse mielenterveydenhäiriöstä vaan identiteettikokemuksesta.

Kirkkohallitus näkee myönteisenä, että lain uudistamisen yhteydessä on kuultu heitä, joita asia koskee henkilökohtaisesti. Lakia uudistettaessa on pyritty huomioimaan lapsen oikeudet ja lapsen edun ensisijaisuus. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, ehdotonta ikärajaa sukupuolen oikeudelliselle vahvistamiselle ei voida pitää lapsen oikeuksien kanssa sopusoinnussa olevana ratkaisuna. Täysi-ikäisyysvaatimus juridisen sukupuolen vahvistamisen edellytyksenä ei ole sopusoinnussa asiassa teetetyt selvityksen (Sanna Koulu, Selvitys sukupuolen oikeudellista vahvistamista koskevan sääntelyn vaikutuksista lasten ja nuorten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen) ja YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa. On tärkeää, että oikeudellisen sukupuolen vahvistamisen merkityksestä sukupuoliristiriitaa kokevien lasten ja nuorten hyvinvointiin tuotetaan lisää tietoa.

Yhteiskunnassa esiintyy vielä paljon vanhentunutta tietoa ja väärinymmärryksiä seksuaalisesta suuntautumisesta ja sukupuolen moninaisuudesta. Vanhentuneen tiedon ja väärinymmärrysten aiheuttamaa kärsimystä voidaan lievittää ja korjata jakamalla luotettavaa tietoa.

Se, että henkilön ulkoinen olemus ei vastaa hänen oikeudellista sukupuoltaan, altistaa henkilön syrjintätilanteille ja loukkaa hänen oikeuttaan yksityisyyden suojaan. YK:n CEDAW-sopimuksen toimeenpanoa valvova asiantuntijakomitea on vuonna 2014 suositellut, että Suomi muuttaa pikaisesti translakia varmistaakseen, että transsukupuolisten henkilöiden sukupuoli vahvistetaan vaatimatta heitä mukautumaan stereotyyppisiin käsityksiin maskuliinisesta tai feminiinisestä ulkonäöstä tai käyttäytymisestä.

Teologisesti on kyse siitä, että jokaisessa ihmisessä Jumalan kuva ja kaltaisuus näyttäytyy yksilöllisellä ja persoonallisella tavalla. Oman itsensä jokainen ihmisyksilö on ainutlaatuinen ja arvokas kuva Jumalasta. Luomiskertomuksessa kerrotaan, miten Jumala lopuksi katsoi kaikkea luomaansa, ja kaikki oli hyvää (1. Moos. 1:31). Edistämällä tasa-arvoa ja transihmisten asemaa kirkko kunnioittaa Jumalan luomistyön moninaisuutta ja rikkautta.

Vuonna 2019 julkaistun *Turvallinen seurakunta* asiakirjan mukaisesti turvallisuus ymmärretään kirkossa koskettavan kaikkia inhimillisen elämän alueita. Tavoitteena on, että jokainen ihminen kokisi tulevansa kohdatuksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Kokonaisvaltainen näkökulma muistuttaa siitä, että vähemmistöihin kuuluvat eivät ole toiminnan objekteja, joille suunnataan tiettyjä palveluita. Lapset, nuoret ja kaikenikäiset kirkon jäsenet muodostavat kirkon ja kaikki suomalaiset yhdessä muodostavat suomalaisen yhteiskunnan.

Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että lain uudistus saatetaan tämän hallituskauden aikana päätökseen.

Pirjo Pihlaja
kirkkoneuvos

Jarmo Kokkonen
johtaja